

De Kom: eigentijds decorum in Oranjewoud

Oranjewoud lijkt na de herinrichting in het begin van de negentiende eeuw aan een tweede vernieuwings-slag te zijn begonnen. Dit schijnbaar onaantastbare gebied is toch aan dynamiek onderhevig. Twee jaar geleden is het park van huize Oranjewoud deels vernieuwd, uitgebreid en verrijkt met een nieuw brandpunt: museum Belvédère. Nieuwbouw op de plaats van voormalige logementen zijn de jongste ontwikkelingen: De Kom in het noorden en dreigende nieuwbouw na sloop (Klein)Veenwijk bij Oudeschoot in het zuiden.

Een strak huis op poten met veel glas, in de bossen van Oranjewoud

Foto's LJCatrinus van der Veen

An vernieuwing van respectabele oudheden valt soms niet te ontkomen. Als er dan in een hoogkwalitatieve omgeving vernieuwd moet worden, moet dit op een overtuigende, eigentijdse wijze gebeuren. Bij De Kom hebben opdrachtgevers en architecten zich goed van deze taak gekwetten, bij (Klein) Veenwijk dreigt vernietiging van cultuurbezit en vervanging door een kapitale villa 'in historische stijl', iets onwaarsachtigs, kitsch dat het prachtige gebied onwaardig is.

In het noorden is De Kom, een klein buiten, verzezen, waarover in het Heerenveense de tongen los zijn gekomen. Daar is geen gemakkelijke, historische, romantische oplossing

gezocht, maar gekozen voor iets opvallend moderns. Dat opvallende hoort bij Oranjewoud. De buitens en ook woningen willen met hun representatieve architectonische vormen taal worden bekeken. Ze moeten uitdrukken dat er mensen van welstand en eruditie residenten.

Daar is voor De Kom een eigentijdse draai aan gegeven. De strakke glazen doos op hoge poten valt zo op dat, als je niets vermoedend door de bossen kuurt, volkomen wordt verrast. Ik kan me heel goed voorstellen dat velen het een te brute ingreep vinden. De woning heeft een harde, (groot)stedelijke uitdrukking die contrasteert met de romantische bosomgeving.

Er stond in die hoek een onopvallend huis dat omstreeks 1970 het voormalige buiten en logement De Kom verving. De Kom was aan het begin van de negentiende eeuw gesticht als buitenhuis met een sterrenbos dat naar de eigenaar het Tuijmerlaarsbos werd genoemd. Omstreeks 1870 werd het tot dertig logement verbouwd, waar zo nu en dan culturele en sportevenementen werden georganiseerd.

Spoedig werden een menagerie, een hoenderhof met tientallen volières, en weer later een speeltuin toegevoegd. In 1920 was het met de horecafunctie gedaan en werd De Kom weer woonhuis. Dat is omstreeks 1970 afgebroken om plaats te

maken voor het omzele huis.

Familie Huiskes-Ten Have, met architecten Borren en Staalenhoef in overleg over de verbouwing van een ander pand, zag de kans schoon om het huis op het terrein van De Kom te kopen en gaf de architecten opdracht om daar een nieuwe woning te ontwerpen. De ene zijde van de relatief smalle, maar wel diepe en vrij open kavel tussen de bospercelen werd uitgegraven tot een vijvelkom. De uitgegraven aarde kon zo worden gebruikt om aan de andere zijde een bescheiden heuvelreeks te vormen.

De woondoos is vrij ver naar achteren geschoven en op poten geplaatst om een optimaal

uitzicht te verkrijgen en de privacy van de bewoners enigszins te garanderen. Onder de woning en tussen de poten van de draagconstructie is ruimte geschapen voor de stalling van de automobielen en voor een strookje technische ruimten en bergingen.

De woning is een glimmende glazen doos met een staalskelet en een vloer- en een dakschijf die aan de buitenzijde met plaatwerk en geperforeerde metalen stroken zijn bekleed. Deze banden aan onder- en bovenzijde geven het bouwwerk een sterk technische uitdrukking en ze sorteren bovendien een, waarschijnlijk onbedoeld, decoratief effect. Afankelijk van de functionele indeling is de woondoos met transparante en gemateerde glaspanelen omvat. Het technische effect van het mensenaquarium is aan de vijfzijdige het meest evident omdat aan voor- en achterzijde vrij zwevende hoeken konden komen door het toepassen van een zware ligger op de vier kolommen.

De Kom is daarmee een erfgenaam van het Farnsworth House in Fox River en het Glasshouse in New Canaan van ruim vijftig jaar geleden door de wereldberoemde architecten Mies van der Rohe en Philip Johnson. Borren en Staalenhoef hebben er, geïnspireerd door de omgeving, een eigen interpretatie aan gegeven.

Het front is iets breder dan de rest. Achter deze salonnitbouw kon zo de entree met een trap van kloeke treden verstopt worden. Iets voorbij het midras is een overdekt intern terras uit de glazen doos gespaard. Precies daartegenover ligt het uitwendige terras dat in de heuvelachtige noordzoom is gelegd. De transparantie van de

wanden is binnen doorgezet met een zeer open plattegrond met langs de noordzijde een prachtige doorgang over de volle lengte van de woning, ruim 38 meter, langs alle ruimten.

De Kom voegt zich op een contrastrijke wijze geheel in de traditie van de Oranjewoudse buitens en woningen die steeds - in de stijl van de eigen tijd - representatie en decorum uitstralen in de monumentale groene omgeving. De Kom mag met zijn open, maar ook bijna klinische uitdrukking, samen met museum Belvédère, inspiratiebron zijn voor vernieuwingen in de bossen van Oranjewoud en Oudeschoot.

PETER KARSTKAREL

ARCHITECTUUR